

Manuels Vilass ir neatkārtojams, lielisks un bezaizspriedumains rakstnieks, kurš jūtas brīvi un nebaidās riskēt.

Sāra Mesa, rakstniece

Manuels Vilass prot ieskatīties viņpus skumīgās ikdienas. Viņa rakstītais ir gudrības, proti, mīlestības, radīts.

Elvira Navarro, rakstniece

Dažreiz izdodas iemūžināt kadru, kas ir tik spēcīgs un galīgs, ka ietver sevī visas pasaules būtību. Manuela Vilasa "Ordesa" ir šāds romāns...

Kirkus Reviews

"Ordesa" ir atturīgs un vienlaikus elegants autobiogrāfisks romāns. Līdz sāpēm vērīgs un ar noslieci uz poētiku.

The New Yorker

Manuels Vilass raksta gan romānus, gan dzeju, un šī grāmata ir kaut kas pa vidu tam visam. "Ordesa" ir apcere par ilgām, vientulību un sevi pašu, dvēseles vētra un iedomu tēlu mirāža, kurā kā tēli figurē mirušie senči, bērnības atmiņas un arī Spānija. Šis vīzijas pārņem Manuelu pēc vecāku nāves, brīdī, kad viņš cenšas saprast sevi, pusmūža krīzi un tās radīto tukšumu. Būtībā "Ordesa" ir dziļi melanholisks darbs, tomēr – galu galā – tas rada gaišumu.

The New York Times Book Review

"Ordesa" ir dzejnieka romāns vai, iespējams, rakstnieka prozas dzejolis, vai varbūt abi reizē un vienlaikus arī skumjākā un vaļsirdīgākā autobiogrāfija, kādu nācies lasīt pēdējā laikā. Esmu izlasījis šo grāmatu divreiz, bet vēl aizvien nesaprotu, kā Vilasam tas izdevies. Tomēr skaidrs ir viens – šī grāmata ir dāvana, un varbūt ar to arī pietiek.

Huans Gabriels Vaskess, kolumbiešu rakstnieks

Manuel Vilas

Ordesa

Manuels Vilass

Ordesa

No spāņu valodas tulkojis **Edvīns Raups**

821.134.2(7/8)-31
Vi 402

Manuel Vilas

ORDESA

© 2018, Manuel Vilas
Cover Design © Penguin Random House Grupo Editorial
Cover Image © Karl Blossfeldt/Alamy

Tulkotājs pateicas par atbalstu Valsts Kultūrkapitāla fondam.

Manuels Vilass

ORDESA

Apgāda Zvaigzne ABC vadītāja VIJA KILBLOKA
Projektu vadītāja *Una Orinska*
Redaktore *Iveta Polkmane*
Korektores *Jana Boikova* un *Diāna Graudiņa*
Mākslinieciskā redaktore *Inguna Kļava Švanka*
Vāka dizainu adaptēja *Ilze Isaka*

Apgāds Zvaigzne ABC, SIA, K. Valdemāra ielā 6,
Rīgā, LV-1010. Red. nr. T-669.
Jelgavas tipogrāfija

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā. Saskaņā ar Autortiesību likuma 69.¹ pantu persona ir arī mantiski atbildīga par visiem zaudējumiem un morālo kaitējumu, kuru tā radījusi ar autortiesību pārkāpšanu.

© Tulkojums latviešu valodā, Edvīns Raups, 2021
© Mākslinieciskais noformējums, literārā apdare, izdevums latviešu valodā,
Apgāds Zvaigzne ABC, 2021
ISBN 978-9934-0-9530-6

*Es pateicos dzīvei, tik daudz tā man deva.
Tā deva man smieklus, tā deva man raudas.
Lai varu es laimību atšķirt no gaudām.
Šos lielumus divus es pārvēršu dziesmā,
Šo dziesmu jūs dziedat un saucat par savu,
Šī dziesma ir jūsu – un tomēr tik mana.*

VIOLETA PARRA

Kaut cilvēka sāpes varētu izmērīt precīzos skaitļos, nevis izplūdušos vārdos. Kaut būtu paņēmiens, kā noteikt ciešanu daudzumu, un sāpēm piemistu matērija un mērs. Katram cilvēkam pienāk reiz diena, kad tas saduras ar sajūtu, ka viņa gaitai šajā pasaulē ir zudis svars. Ir ļaudis, kuri to spēj izturēt, es nespēju nekad.

Arī agrāk es nespēju.

Raudzījos uz Madrides pilsētu un līdz matu galiņiem izjutu, cik neīsti tajā ir cilvēki, ielas un nami.

Es biju šis *ecce homo*¹.

Es nesapratu dzīvi.

Sarunas ar cilvēkiem man izvērtās garlaicīgas, lēnas, neveselīgas.

Sarunājoties man sāpēja: es skaidri maniju jebkādu cilvēcisku sarunu, kas ir bijušas un būs, nejdzību. Jau tad, kad šīs sarunas notika, es skaidri maniju to iegrimšanu aizmirstībā.

Krišanu vēl pirms krišanas.

Sarunu niecību, runātāja niecību, atbildētāja niecību. Iepriekš sarunātas niecības, lai varētu pastāvēt šī pasaule.

Tolaik no jauna atgriezās domas par tēvu; sarunas ar viņu uzskatīju par vienīgajām, kas ir bijušas to vērtas. Atgriezpos pie šīm sarunām ar cerību, ka šajā vispārējā visa izgaišanā radišu kaut brīsnīņu atpūtai.

Es domāju, ka manas smadzenes ir pārakmeņojušās, tās nespēja tikt galā ar pavisam vienkāršām darbībām. Summēju

¹ *Ecce homo* (latīņu val. "šis ir cilvēks" vai "lūk, cilvēks") – *šeit*: nomocīts cilvēks; Poncijam Pilātam piedēvēti vārdi, kad viņš izvedis pūļa priekšā nomocīto Jēzu Kristu. (*Šeit un turpmāk – tulk. piez.*)

skaitļus automašīnu numurzīmēs, un šie matemātiskie uzdevumi pakļāva mani dziļām skumjām. Runājot spāniski, pieļāvu rupjas kļūdas, man radās grūtības savienot viena teikuma locekļus. Es iegrimu klusēšanā, un sarunas partneris, uzlūkodams mani ar nožēlu vai nepatiku, pabeidza teikumu manā vietā.

Es raustīju valodu, atkārtāju vienu teikumu simtiem reižu. Varbūt šī aizkustinošā stostīšanās bija skaista. Bet es prasīju paskaidrojumus tēvam. Ik mīļu brīdi domāju par viņu. Pūlējos tēva dzīvē ieraudzīt tulkojumu dzīvei un kļuvu par gaišredzīgu un iebiedētu būtni.

Ieskatījies spogulī, redzēju vairs ne savu, bet cita, šajā saulē reiz jau dzīvojuša cilvēka novecošanu. Redzēju tēva novecošanu. Tas man lieliski palīdzēja viņu atcerēties, vajadzēja vien ieskatīties spogulī, un tur jau viņš iznira – kā vēl nezināmā liturģijā, kā šamaniskā rituālā, tādā kā apvērstas lietu kārtības teoloģijā.

Atkalsatikšanās ar tēvu spogulī nesniedza nekādu prieku vai laimi un bija tikai vēl viena ciešanu uzgriežņa pievilksšanas reize, vēl viens posms noņemšanā no krusta, vēl viens aukstuma grāds vairāk divu liķu, kuri sarunājas, atdzišanas gaitā.

Es redzu to, kas nebija radīts redzēšanai, es redzu nāvi kā matērijas pamatojumu un tās telpiskumu, es redzu, ka visā pasaulē lietām zūd svars. Lasīju Avilas Terēzi un redzēju, ka ar šo sievieti ir noticis kaut kas līdzīgs tam, kas notiek ar mani. Bet viņa to dēvēja citos vārdos.

Ķēros pie rakstīšanas, vienīgi rakstot es varēju pavērt ceļu daudzajām neskaidrajām vēstīm, ko saņēmu par cilvēkiem, ielām, pilsētām, politiku, plašsaziņas līdzekļiem, par to, kas mēs esam.

Šis varens mans par to, kas mēs esam: šī no dabas tik atsvešinātā būve. Šis varens mans bauda lielus panākumus: cilvēce par tā esamību ir pārliecināta. Un tieši ar to arī sākas manas nepatīšanas.

2015. gadā uzradās skumjas, kas apstaigāja visu zemeslodi un izplatījās cilvēku vidē gluži kā vīruss.

Es veicu smadzeņu skenēšanu. Apmeklēju neirologu. Apaļīgu, plikgalvainu kungu ar kaklasaiti zem baltā halāta. Viņš mani pārbaudīja un paziņoja, ka neatrod galvā neko neparastu. Ka viss ir kārtībā.

Tad arī ķēros pie šīs grāmatas rakstīšanas.

Iedomājos, ka mans noskaņojums ir vāra atblāzma tam, kas notika kādā ļoti kalnainā vietā, vārdā Ordesa, Spānijas ziemeļos; šīs atmiņas bija dzeltenas, Ordesas vārdu ietina dzeltena krāsa, un tūlīt aiz šī vārda izslējās mana tēva augums; tā bija 1969. gada vasara.

Apziņas stāvoklis, ka ir kāda vieta – Ordesa. Un arī krāsa – dzeltena.

Dzeltenā krāsa apņēma visu. Ja lietas un cilvēki kļūst dzelteni, tas nozīmē, ka tie iemantojuši bezsaturīgumu vai naidu.

Ciešanas ir dzeltenas, to es vēlos pateikt.

Rakstu šīs rindas 2015. gada 9. maijā. Pirms septiņdesmit gadiem Vācija parakstīja dokumentu par bezierunu padošanos. Dažu dienu laikā Hitlera fotogrāfijas aizstāja Staļina fotogrāfijas.

Vēsture arī ir miesa, ko plosa sirdsapziņas ēdas. Man ir piecdesmit divi gadi, un mana vēsture esmu es pats.

Šajā brīdī mani divi bērni ienāk istabā, viņi pārrodas no padela¹ spēles. Neciešamais karstums jau ir klāt: karstuma uzbāzība, nepārtrauktā karstuma uzbāšanās cilvēkiem, zemeslodei.

Un karstuma pacelšanās pār cilvēci. Tās nav vienīgi klimata pārmaiņas, tas ir savdabīgs Vēstures mājiens, savdabīga senu mītu atriebība jauniem mītiem. Klimata pārmaiņas jāuztver vienīgi kā apokalipses pielāgošana mūsdienām. Jo mums patīk apokalipse. Tā mums ir gēnos.

Dzīvoklī, kurā mitinos, valda netīrība un putekļu kalni. Esmu mēģinājis to sakopt vairākas reizes, bet bez panākumiem. Tīrīt

¹ Padels (no angļu val. “*paddle tennis*”) – tenisam līdzīga spēle, ļoti iecienīta Latīņamerikā un Spānijā.

es nekad neesmu pratis, ne tāpēc, ka man nebūtu intereses. Visticamāk, pastāv kādas ģenētiskas atliekas, kas mani sarado ar aristokrātiem. Tas izklausās pietiekami nepierādāmi.

Es dzīvoju Raniljasas avēnijā kādā Spānijas ziemeļu pilsētā, kuras nosaukumu šobrīd neatminos, un te ir tikai putekļi, karstums un skudras. Pirms kāda laika no skudrām vairs nebija glābiņa, un es piebeidzu tās ar putekļsūcēju; iesūcu simtiem skudru un jutos kā pastrādājis likumīgu genocīdu. Vēroju pannu virtuvē. Pannā piekaltušos taukus. Būtu jāizberž. Es nezinu, ko bērniem dot ēst. Ēšanas pliekanība. Pa logu redzama katoļu svētnīca, nesatricināmā mierā tā saņem saules gaismu, tās bezdievīgo uguni. Saules uguni, ko Dievs taisnā ceļā sūta pār zemi, it kā saule būtu melna bumba, netīra un nožēlojama, it kā tā būtu puveklis un drazas. Vai tu neredzi saules drazas?

Ielās nav cilvēku. Tur, kur es dzīvoju, ielu nav, tikai tukšas ietves, nobērtas ar zemi un mirušiem sienāžiem. Cilvēki ir devušies atvaļinājumā. Izbauda pludmalēs jūras ūdeni. Mirušie sienāži arī dibināja ģimenes, viņiem arī bija Ziemassvētki, dzimšanas dienu svinības, brīvdienas. Mēs visi esam tādi nabadziņi, iesviesti esamības tunelī. Esamība ir morāles kategorija. Dzīvošana uzliek par pienākumu rīkoties, kaut ko darīt, vienalga ko.

Ja kaut ko esmu sapratis šajā dzīvē, tad to, ka visi vīrieši un sievietes veido vienu esamību. Kādu dienu šī vienīgā esamība iegūs politisku izpausmi, un šajā dienā mēs būsīm spēruši vienu soli uz priekšu. Es to neredzēju. Ir tik daudz visa kā, ko es neredzēju un ko šobrīd tik skaidri redzu.

Es visu laiku kaut ko redzu.

Ar mani visu laiku sarunājas mirušie.

Es redzu tik daudz, ka nākotne galu galā sarunājas ar mani gluži kā ar kaimiņu vai pat draugu.

Es runāju par dzīvām būtnēm, par rēģiem un mirušajiem, par maniem mirušajiem vecākiem, par mīlestību pret viņiem un par to, ka šī mīlestība nebeidzas.

Neviens nezina, kas ir mīlestība.

Pēc šķiršanās (tā notika pirms gada, kaut gan precīzu laiku nekad nevar pateikt, jo tas nav kāds datums, bet ilgāka norise, lai gan papīros tas ir viens datums; varbūt juridiski tā arī ir viena noteikta diena; katrā ziņā vajadzētu ņemt vērā vairākus nozīmīgus datumus: pirmo reizi, kad par to iedomājies, otro reizi, visu šo reizu sadrūzmēšanos, veiksmīgu apgādāšanos ar nebeidzamām nesaskaņām, strīdiem un raizēm, kas šo domu par šķiršanos pamazām nostiprina, visbeidzot – aiziešanu no mājām; un varbūt tieši aiziešana ir tā, kas pasteidzina notikumu virpuli un noved pie ļoti izsmēlošas tiesas sēdes, kura ir šīs ilgās norises likumīgas beigas; un šis likumīgais skatpunkts ir gandrīz vai kā kompass dziļā aizā, zināšanu jūrā, tiklīdz mums ir nepieciešamas zināšanas, kas ieviestu prātā kārtību, pamo-dinātu pārlicību) es kļuvu par cilvēku, kurš pirms daudziem gadiem jau biju bijis, proti, gāju iegādāties slotu un birsti, un tīrīšanas līdzekļus, daudz tīrīšanas līdzekļu.

Dzīvojamās mājas durvju sargs atradās savā vietā. Mēs dažreiz aprunājamies. Piemēram, par kādu futbola spēli. Arī man rūp citu cilvēku dzīve. Durvju sargs ir austrumnieciskas izcelsmes, lai gan viņa dzimtā valsts ir Ekvadora. Viņš jau daudzus gadus dzīvo Spānijā un Ekvadoru neatceras. Es zinu, ka sirds dziļumos viņš apskauž mani par dzīvokli. Lai cik bēdīgi tev klātos, kāds vienmēr tevi apskaudīs. Tāds kosmosa sarkasma paveids.

Dzīvokļa uzkopšanā palīgā nāca dēls. Te bija sakrājušās putekļiem apaugušas vēstuļu grēdas. Tu paņem vienu aploksni un jūti pirkstu galos kaut ko līdzīgu taukiem; tādi ir putekļi, kas gandrīz pārvērtušies par zemi.

Te bija izbalējušas senas mīlestības vēstules, maigas nevainības vēstules no jaunības dienām, mana dēla mātes un bijušās sievas vēstules. Ieteicu dēlam to visu samest piemiņas mantu lādē. Tajā esam noglabājuši arī mana tēva fotogrāfijas un mātes rokassomiņu. Lāde ir savdabīga atmiņu kapsēta. Es neesmu grībējis vai neesmu spējis paskatīties uz šiem priekšmetiem. Esmu turējis tos rokās ar mīlestību – un ciešanām.

“Tu nezini, ko ar to visu iesākt, vai ne?” dēls vaicāja.

“Te ir vēl citi papīri, šķietami svarīgi rēķini un dokumenti, piemēram, apdrošināšanas polises, vēstules no bankas,” atbildēju.

Pastkastīte mēdz būt pārbāzta ar nomācošām bankas vēstulēm. Vesela gūzma ar kontu izrakstiem. Banku sūtījumi mani satrauc. Tu tos saņem, lai uzzinātu, kas esi. Un pamazām sāc domāt, ka tavas dzīves jēga šajā pasaulē ir nulle.

Es pētīju kontu izrakstus.

“Kāpēc tavš gaisa dzesētājs ieslēgts uz pilnu jaudu?” tincināja dēls.

Man ir paniskas bailes no karstuma, manam tēvam arī tādas bija. “Vai atceries vectēvu?”

Tas viņam ir neparocīgs jautājums, dēls domā, ka ar šādiem jautājumiem meklēju nez kādu izdevīgumu, tādu kā labvēlīgāku attieksmi no viņa puses.

Dēls prot strādāt un pieņemt lēmumus. Viņš palīdzēja dzīvokļa tīrīšanā, nežēlojot spēkus.

Piepeši man liekas, ka dzīvoklis nav bijis tās naudas vērts, ko es par to samaksāju. Man ienāk prātā, ka šī pārliecība ir uzskatāmāka liecība par briedumu nekā kapitālisma apstākļos iegūta gudrība. Taču māja man ir, pateicoties kapitalismam.

Vienmēr esmu daudz domājis par ekonomisko sabrukumu. Pēc būtības cilvēka dzīve ir mēģinājums nepiedzīvot ekonomisko sabrukumu. Nav no svara, ar ko tu nodarbojies, – tā ir milzīga sagrāve. Ja tu nezini, kā pabarot bērnus, tev šajā sabiedrībā nav vietas.

Neviens nezina, kā citādi dzīvot, ja ne sabiedriski. Citu cilvēku novērtējums ar laiku kļūst par vienīgo tavas dzīves mēru. Novērtējums ir arī tavs noskaņojums, tas salāgo tavas vērtības ar spriedumiem, kuri par tevi pastāv, un no šiem spriedumiem arī izriet tava attieksme pret pasauli. Tā ir cīņa starp miesu – tavu miesu, kur mājo dzīvība, – un šīs miesas vērtību citu acīs. Ja ļaudis tieksies pēc tevis, alks tavas klātbūtnes, tev klāsies labi.

Taču nāve, šī jukusi sociopāte, visus morālos un sabiedriskos sasniegumus vienādo ar miesas, kas joprojām vēl kalpo, sapūšanu. Par politisku un morālu sapūšanu runā daudz un pavisam maz – par miesas sapūšanu nāves klēpī: miesas iekaišanu, šķebinošu gāzu izviršanu un liķa pārvēršanos smakoņā.

Tēvs par savu māti stāstīja maz. Atcerējās tikai to, ka mācējusi labi gatavot. Vecmāmiņa aizbrauca no Barbastro sešdesmito gadu beigās un vairs neatgriezās. Tas varēja būtu 1969. gads. Aizbrauca kopā ar meitu.

Barbastro ir pilsēta, kurā es piedzimu un uzaugu. Kad es piedzimu, pilsētā dzīvoja desmit tūkstoši iedzīvotāju. Tagad tur

dzīvo septiņpadsmit tūkstoši. Pilsētai atbilstoši laika ritumam ir jau izveidojies liktenis, ko virza kosmiski un arī personiski spēki.

Šo vēlmi – kaut ko bezveidīgu pārvērst personāžā ar formu – senos laikos dēvēja par alegoriju. Jo gandrīz visiem cilvēkiem pagātņi iemieso kāds noteikts romāna tēls.

Atceros kādu tēva fotogrāfiju no piecdesmitajiem, tajā viņš redzams savā *Seat 600*. Grūti atpazīstams, bet tas ir viņš. Nepārasta fotogrāfija, ļoti iezīmīga tam laikam, ielas izskatās kā nupat ierīkotas. Dibenplānā *Renault Ondine* un sieviešu bariņš; sievietes pagriezušas muguru, ar somām, sievietes, kas šodien būs jau mirušas vai kļuvušas sirmas. Es tēva galvu sazīmēju *Seat 600* ar Barselonas numuru. Nekad nebiju ievērojis šo faktu, to, ka viņa pirmajam *Seat 600* ir Barselonas numurs. Neizskatās ne pēc vasaras, ne ziemas. Varētu būt septembra vai maija beigas, par to es spriežu pēc sieviešu drēbēm.

Par visu, kas ir ticis izpostīts, nav daudz, ko teikt. Bet ir vērts atzīmēt manu personisko sajūsmu par šo automašīnu, par šo *Seat 600*, kas tūkstošos spāņu pamodināja prieku, sniedza ateistisku un materiālistisku cerību, pamudināja ticēt nākotnei ar personiskajām automašīnām, pamudināja ceļot, iepazīt jaunas vietas un pilsētas, pamudināja domāt par ģeogrāfiskiem un ceļu labirintiem, pamudināja apmeklēt upes un pludmales, pamudināja ieslēgties kabīnē, kas ir nodalīta no pasaules.

Numurzīme norāda uz piederību Barselonai, un tas ir nozaudēts numurs: 186.025. Gan jau kaut kas no šīs numurzīmes kaut kur mētājas, un tā domāt ir tas pats, kas ticēt.

Mums vienmēr jāapzinās, no kāda sabiedriskā slāņa nākam. Mans tēvs Spānijā paveica visu, ko varēja: dabūja darbu, nodibināja ģimeni un nomira.

Šajos jautājumos izvēle nav liela.

Ģimene – tas ir pārbaudīts laimes veids. Statistika pierāda, ka cilvēki, kuri nolēmuši palikt vieni, agri mirst. Un neviens pirms laika nevēlas mirt. Jo miršanā nav nekā skaista, par to jūsmoja vienīgi senatnē. Vēlēšanās mirt ir anahronisms, un mēs

pie šāda secinājuma nonācām gluži nesen. Tas ir Rietumu kultūras jaunākais atklājums: labāk nemirt.

Lai notiktu kas notikdams, labāk nemirsti; un vispirms jau kāda viegli saprotama iemesla dēļ; tas nav vajadzīgs. Nav nekādas vajadzības, lai kāds mirtu. Agrāk gan tā nedomāja, agrāk uzskatīja, ka mirt vajag.

Agrāk dzīvību vērtēja zemāk. Tagad to vērtē augstāk. Bagātnieku paaudze, materiālā labklājība ir panākusi, ka noskrandušie vēsturnieki (tie paši, kuriem vēl pirms dažām desmitgadēm bija vienalga, dzīvot vai mirt) dzīvi mīl un pielūdz.

Spāņu piecdesmito un sešdesmito gadu vidusslānis visas savas izsmalcinātākās vēlmes atstāja mantojumā atvasēm.

Es pat nezinu, kurā gadā vecāmamma nomira. Tas varēja būt 1992. vai 1993., vai 1999., vai 2001., vai 1996., vai 2000. gadā. Apmēram tā. Par tēva mātes nāvi pa telefonu paziņoja tante. Tēvs ar māsu nesarunājās. Viņš atstāja atbildētājā ziņojumu. Es to dzirdēju. Ziņojums vēstīja, ka viņiem māte, grozi, kā gribi, bijusi viena. Tieši tā: abiem ir viena māte, un tas ir iemesls, lai satuvinātos. Šis ziņojums mani padarīja domīgu: vecāku mājās bieži valdīja spoža gaisma, kas notiekošajam atņēma saturu; gaisma ir varenāka par cilvēku darbiem.

Tēvs apsēdās dīvanā. Dzeltenas krāsas dīvanā. Uz bērēm viņš nedosies, tāds bija lēmums. Māte bija nomirusi tālā pilsētā, aptuveni piecsimt kilometru no Barbastro, aptuveni piecsimt kilometru no tās vietas, kur tēvs saņēma vēsti par viņas nāvi. Vienkārši – nebrauks. Nebija noskaņojuma. Tik ilgi pie stūres. Vai jākratās autobusā vairākas stundas. Turklāt vēl jāatrod šis autobuss.

Šis notikums izraisīja citu notikumu lavīnu. Es negrastos apspriest to, kas notika, tikai izstāstīt, pateikt, atzīmēt. Notikumu morālā puse vienmēr ir kultūras slānis. Notikumi paši par sevi ir stingri un noteikti. Tie ir pati daba, bet to skaidrošana – politika.

Tēvs neaizbrauca uz vecāsmammas bērēm. Kādas bija viņa attiecības ar māti? Nekādas. Jā, sākumā kaut kādas attiecības

jau bija, ap 1935. vai 1940. gadu, bet tās pagaisa, izčabēja. Manuprāt, uz tām bērēm tēvam vajadzēja doties. Ne mirušās mātes, bet sevis dēļ un arī manis dēļ. Atmetot ar roku šīm bērēm, viņš pie reizes atmeta ar roku arī visai dzīvei.

Lielākais noslēpums ir tāds, ka tēvs māti mīlēja. Iemesls, kāpēc viņš neapmeklēja bēres, sakņojās tēva zemapziņā, un tā atteicās pieņemt mātes mirušās miesas. Savukārt viņa apzināto “es” pie dzīvības turēja nepārvarams slinkums.

Galvā man drūzmējas simtiem stāstu, kas ir saistīti ar nabadzību un to, kā nabadzība tevi galu galā saindē ar sapni par bagātību. Vai par to, kā nabadzība izraisa nekustīgumu, nevēlēšanos iekāpt automašīnā un pārvarēt piecsimt kilometru.

2008. gadā Spānijā kapitālisms pagāja zem ūdens, mēs bijām zuduši, nezinājām, kā lai elpo. Iestājoties ekonomikas recesijai, sākās politiska komēdija.

Mēs turpat vai apskaudām mirušos.

Tēvu sadedzināja ar dīzeļdegvielu kurināmā krāsni. Viņš nekad nebija izpaudis nekādu vēlēšanos par to, ko darīt ar viņa liķi. Mēs aprobežojāmies ar tikšanu no tā vaļā (gulošs ķermenis, tas, kas viņš reiz bijis, un kaut kas nezināms – tagad), kā to visi dara. Kā to darīs ar mani. Ja kāds nomirst, mēs kā apsēsti steidzamies liķi izdzēst no kartes. Iznīcināt ķermeni. Bet kāpēc tāda steiga? Vai tāpēc, ka miesa sapūst? Nē, mūsdienās morgos ir ļoti moderni ledusskapji. Bet liķis mūs biedē. Mūs biedē nākotne un tas, par ko pārvērtisimies. Mūs šausmina, ka vēlreiz tas būs jāskata un jāapzinās saites, kuras ar šo liķi kādreiz vienojušas. Mūs biedē ar liķi kopā pavadītās dienas, virtene notikumu, kas saistās ar šo liķi: kopīgas peldes pludmalē, kopīgas pusdienas, ceļošana kopā ar viņu, pasēdēšana vakarā un pat pārgulēšana ar viņu.

Cilvēka dzīves nogalē rodas tikai viena patiesa ķibe – ko darīt ar viņa liķi. Spānijā ir divas iespējas: apglabāšana vai sadedzināšana. Spāņu valodā tie ir divi skaisti vārdi, kuru saknes iestiepjas latīņu valodā: pārvērst tevi par zemi vai pelniem.

Latīņu valoda nāvei atzinīgi uzsit uz pleca.

Tēvs tika pārvērstš pelnos 2005. gada 19. decembrī. Tagad es to nožēloju, iespējams, tas bija sasteigts lēmums. Taču tam, ka viņš neaizbrauca uz savas mātes, proti, manas vecāsmammas, bērēm, ir kaut kāds sakars ar to, ka mēs viņu sadedzinājām. Kas ir svarīgāk: norādīt manu radniecību un sacīt “manas vecāsmammas” vai norādīt tēva radniecību un sacīt “uz savas mātes”? Nevaru saprast, kuram skatpunktam dot priekšroku. Mana vecāmma vai viņa māte – no šīs izvēles ir atkarīgs viss. Tēvs neaizbrauca uz vecāsmammas bērēm, un tam bija saistība ar to, ko mēs ar viņa liķi izdarījām, tam bija saistība ar lēmumu viņu sadedzināt un pārvērst pelnos. Tas nav saistīts ar mīlestību, bet ar notikumu lavīnu. Ar notikumiem, kas izraisa citus notikumus: dzīves virpuli, kurā ūdens riņķo neprātīgā ātrumā, līdz sajūkam prātā.

Šobrīd es apziņos arī to, ka manā dzīvē nekas liels nav noticis, tomēr es ļoti dziļi ciešu. Sāpes gan nekādā mērā netraucē priekam, vismaz ne tādas sāpes, kā es tās izprotu; man sāpes ir saistītas ar apziņas sprieguma pieaugšanu. Ciešanas kļūst par paplašinātu apziņu, kas aizsniedzas līdz visam, kas ir bijis un būs. Tās ir kā slepena panākšana visam pretī. Sirsnīga laipnība pret visu, kas ir bijis. Un šī panākšana pretī un laipnība vienmēr atstāj patīkamu iespaidu.

Tas ir gluži parasts apziņas stāvoklis. Ciešanas ir kā pastiepta roka. Paiešana citiem pretī. Tu smaidi, lai gan iekšēji nīksti ārā. Ja izvēlies pasmaidīt, nevis pakrist beigts ielas vidū, tad tu to dari tāpēc, ka vēlies atstāt patīkamu iespaidu, ka esi laipns pret citiem, baudi pret citiem cieņu un mīlestību.

Man nav ne jausmas, kā sakārtot laiku, kā to parādīt. Atgriežos pašreizējā dzīves brīdī, šajā 2015. gada maija novakarē, un gultā redzu gūzmu juku jukām izsvaidītu zāļu. Visdažādāko veidu: antibiotikas, antihistamīnus, anksiolītiskus, antidepresantus.

Taču tas nav šķērslis, lai es svinētu dzīvi, un es to svinēšu vienmēr. Laiks pār tēva nāvi klājas arvien biežāks, un arvien biežāk es tikai ar grūtībām šo dienu atceros. Bet tas mani neapbēdina. Tik ilgi, kamēr vien es – kopā ar brāli – būšu vienīgais, kas to atceras, tēva došanās pretī pilnīgai izšķīšanai man liksies debešķīgs skaistums.

Pirms gada nomira māte. Pāris reižu, kamēr viņa bija dzīva, vēlējos aprunāties par tēvu, bet māte allaž atteicās. Nevaru par tēvu daudz runāt arī ar brāli. Bet tas nav pārmetums, nekādā ziņā. Es saprotu viņa neveiklās sajūtas, zināmā mērā pat kaunu. Dažu kultūru tradīcijā vai vismaz tajā, kurā esmu uzaudzis es, mirušā aprunāšana paredz, ka tev piemīt krietna deva lielas, žultainas nekaunības.

Tā nu es ar tēvu paliku vienatnē. Un šajā pasaulē esmu vienīgais cilvēks – par brāli nevaru būt pārliecināts –, kurš viņu atceras katru dienu. Un katru dienu apcer viņa izžušanu, kas galu galā pārvērtīsies baltā šķīstībā. Nav gluži tā, ka es viņu katru dienu atminētos, vienkārši tēvs atrodas manī pastāvīgi, es esmu it kā mazliet pakāpies no sevis malā un izbrīvējis viņam vietu.

Tā vien šķiet, ka tēvs manās acīs nebūtu vēlējies izskatīties dzīvs, proti, viņš negribēja man atklāt savu dzīvi, tās jēgu: neviens tēvs nevēlas, ka dēls viņu uzskata tikai par cilvēku. Pagātne pilnībā nogrima, kad māte paveica to pašu, ko tēvs, – nomira.